

Maakuntakaavan täydennystarpeiden kartoitus

Maakuntahallitus 12.06.2023 § 86
309/06.01.04/2023

Tiivistelmä

Liitossa valmistaudutaan tänä vuonna sekä maakuntakaavan täydennystarpeiden kartoitukseen että Uusimaa-ohjelman päivitykseen sidosryhmävuorovaikutuksen, kuten erilaisten kyselyiden kautta. Keväällä on toteutettu sidosryhmäkysely, joka toimii maakuntakaavan ja Uusimaa-ohjelman päivittämisen yhtenä lähtökohtana. Kokouksessa esitellään ideoita maakuntakaavan täydennyskierrökseen sekä kyselyn alustavia tuloksia.

Strategisen tason kyselyssä merkittävimiksi Uudenmaan haasteiksi nousivat toimiva seudullinen joukkoliikenne, ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen, luontokadon pysäyttäminen sekä kasvun kestävä ohjaaminen. Haasteisiin vastaamisessa Uudenmaan liitolta toivotaan erityisesti roolia tiedolla johtamisessa ja laaja-alaisen yhteistyön kehittämisessä. Maakuntahallitukselle esitetään, että se päättää merkitä tiedoksi maakuntakaavan täydennyskierröksen ideat sekä strategisen tason sidosryhmäkyselyn alustavat tulokset.

Selostus

Uudenmaan liiton visio on, että tulevaisuuden Uusimaa on reilusti edellä. Se tarkoittaa mm. edelläkävijyyttä ilmastonmuutokseen vastaamisessa ja hyvinvoinnissa sekä aktiivisuutta kansainvälisessä toimintaympäristössä. Toimintaympäristössämme on tapahtunut ja tapahtuu paljon muutoksia ja työssämme Uudenmaan kehittäjänä on jatkuvasti enemmän huomioitavia muutostekijöitä.

Liiton keskeisimpinä työkaluina tulevaisuuteen varautumisessa ovat Uusimaa-ohjelma ja maakuntakaava. Toimintaympäristön nopeiden muutosten takia liitossa valmistaudutaan tänä vuonna sekä maakuntakaavan täydennystarpeiden kartoittamiseen sekä Uusimaa-ohjelman päivitykseen sidosryhmävuorovaikutuksen sekä skenaariotyön kautta. Maakuntakaavan päivitystyössä liitto näkee toimintaympäristön muutosten takia ajankohtaisina aiheina mm. toiminta- ja huoltovarmuuden, energian saatavuuden sekä kansainvälisten verkostojen hyödyntämisen, joiden merkitys on korostunut Ukrainan sodan ja Nato-jäsenyyden myötä. Täydennämme tätä liiton pohjanäkemystä kartoittamalla sidosryhmien näkemyksiä kyselyillä ja kuntakierroksella.

Uusimaa-kaava 2050 -kokonaisuus tuli pääosin voimaan syksyllä 2021 ja lainvoimaiseksi maaliskuussa 2023 ja nyt alkaa maakuntakaavan varsinainen toteuttaminen, kun vaihemaakuntakaavoja käytetään ohjeena kuntien tarkemmille yleis- ja asemakaavoille sekä muulle alueiden käytön suunnittelulle. Uusimaa-kaavan työ käynnistettiin jo vuonna 2016, joten liitossa onkin nähty tarpeelliseksi aloittaa maakuntakaavojen täydennystarpeiden kartoittaminen ja tilannekuvan laatimiseen valmistautuminen. Sidosryhmävuorovaikutuksen, myös Uusimaa-ohjelmaa varten laadittavan skenaariotyön sekä kansainvälisen yhteistyön pohjalta määritellään vuoden lopulla, mitkä teemat valitaan mukaan maakuntakaavan täydennyskierrökselle.

Ideana maakuntakaavan täydennyskierröksessä on tietomallimainen ajatus ”rullaavasta” maakuntakaavasta, jonka pohjana toimii lainvoimainen

Uusimaa-kaava 2050, jota täydennetään kokonaan uusilla teemoilla ja jonka joitakin teemoja päivitetään vaihemaakuntakaavalla. Vaihemaakuntakaavakäsittelyllä vältetään jo lainvoimaisten teemojen avaaminen, ja voidaan keskittyä kokonaan uusiin sekä päivitystä vaativiin teemoihin. Maakuntakaavaprosessissa voidaan myös käsitellä sellaisia ajankohtaisia teemoja tai ilmiöitä, jotka jäisivät vain selvitysten tasolle, eli eivät sisältyisi itse maakuntakaavakarttaan tai määräyksiin. Kunkin teeman käsittelytapa kaavassa voidaan päättää myöhemmässä vaiheessa. Ajankohtaisten ilmiöiden ja teemojen tutkiminen tuo tietoa myös Uusimaa-ohjelman taustalle sekä kuntien käyttöön.

Keväällä on toteutettu sidosryhmäkysely, joka toimii maakuntakaavan ja Uusimaa-ohjelman päivittämisen yhtenä lähtökohtana. Kyselystä laadittiin eri kohderyhmille omat versiot, strategisen tason kysely sekä laajempi asiantuntijakysely. Strategisen kyselyn osuus oli molemmissa sama ja tältä osin vastaukset on yhdistetty. Laajemman asiantuntijakyselyn aiheita käsitellään vielä kuntakierroksella ja samalla vastausaikaa jatketaan, joten tämä kesäkuun kokous keskittyy strategisen tason kyselyn alustaviin tuloksiin.

Lyhyt strategisen tason kysely lähetettiin noin 360 vastaajalle, mukana iso joukko eri sidosryhmiä: kuntapäätäjiä, ministeriöitä, järjestöjä ja muita edunvalvoja, seututoimijoita, tutkimuslaitoksia jne. Vastauksia saatiin 116. Strategisen tason kyselyllä haluttiin kartoittaa eri ryhmien näkemyksiä Uudenmaan tärkeimmistä tulevaisuuden haasteista sekä Uudenmaan liiton roolista ja keinoista niihin vastaamisessa.

Laajempi asiantuntijakysely, joka sisälsi myös strategisen tason kysymykset, lähetettiin noin 170 henkilölle. Kohderyhmänä oli maakuntakaavan kanssa tiiviimmin työskentelevät tahot, kuten kuntien asiantuntijat, maakuntakaavatyön keskeiset viranomaiset, keskeisimmät luontojärjestöt, maa- ja metsätaloustoimijat, kauppakamarit, satamat sekä energiayhtiöt. Vastauksia saatiin vain 23. Tässä kyselyssä selvitettiin strategisen tason kysymysten lisäksi muun muassa nähdäänkö maakuntakaavalle täydennystarpeita ja miten voimassa oleva maakuntakaava palvelee vastaajien intressejä.

Tärkeimmät tulevaisuuden haasteet oli jaettu kuuteen teemaan: (1) läpileikkaavat kattoteemat, (2) luonto ja ympäristö, (3) alue- ja yhdyskuntarakenne, (4) liikkuminen ja logistiikka, (5) talous- ja elinkeinot sekä (6) väestö ja asukkaat. Haasteista merkittävimiksi edellä mainittujen teemojen alla tunnistettiin (n=139): (1) Ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen, resurssitehokkuus, (2) luontokadon pysäyttäminen, hiilinielujen turvaaminen; (3) kasvun kestävä ohjaaminen, seudun tasapainoinen kehittäminen; (4) toimiva seudullinen joukkoliikenne, liikenteen lisääntyminen ja kestävyys; (5) työvoiman saatavuus, elinkeinoelämän toimintaedellytysten varmistaminen; (6) väestön ikääntyminen sekä koulutus ja osaaminen. Samat haasteet korostuvat tärkeinä eri vastaajaryhmien kesken, kunnille kuitenkin selvästi tärkeimmäksi nousi toimiva seudullinen joukkoliikenne.

Vastaajat saivat täydentää avoimin vastauksin valintoja ja esittää ratkaisuehdotuksia. Uudenmaan liiton roolista ja keinoista kysyttäessä liitolta toivottiin erityisesti roolia tiedolla johtamisesta ja laaja-alaisen yhteistyön kehittämisestä.

Kyselyä täydentävällä kuntakierroksella kesän ja syksyn aikana liiton tavoitteena on tavata kaikkien 26 kunnan asiantuntijoita, erityisesti kaavoituksen sektorilta. Tapaamisten pääpaino on maakuntakaavan

täydennystarpeissa, toteuttamisessa ja kuntien kehittämistilanteessa, mutta käsiteltävänä on myös liiton ilmasto- ja kiertotaloustyö. Kuntakierroksella selvitetään lisäksi tietotarpeisiin vastaamisen ja laaja-alaisen yhteistyön kehittämisen toiveita. Kuntakierros hyödyntää jo aiemmin hyväksi koettua konseptia laajentaen tapaamisten aihepiiriä aluesuunnittelusta ja maakuntakaavoituksesta myös aluekehittämisen teemoihin. Kuntakierroksen ja laajemman asiantuntijakyselyn tuloksia esitellään maakuntahallitukselle syksyllä.

Esittelijän päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää merkitä tiedoksi maakuntakaavan täydennyskierroksen ideat sekä strategisen tason sidosryhmäkyselyn alustavat tulokset.

Päätös:

Maakuntahallitus päätti esityksen mukaan.

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Paula Autioniemi
Asiantuntijat Ilona Mansikka, Eija Hasu, Suvi Silvennoinen